

Karakter ve Değer Eğitimi

Karakter ve Değer Eğitiminde Kültürlerarası Farklılaşma ve Birlikte Yaşama Kültürü

Dr. Fehmi Demir

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı

Dersin İşlenişi

1. Karakter ve Değer Eğitiminde **Kültürün Önemi**
2. Toplumsal ve Kültürel **Değişim**
3. Kültürlerarası **Farklılaşma**
4. **Birlikte Yaşama Kültürü**
5. Birlikte Yaşama Kültürünü Oluşturmada **Gereklilikler**
6. Birlikte Yaşama Kültürünü Sağlamada **Eğitim**

Giriş

- Sosyal bir varlık olan **insan gruplaşma** ve kendini **bir gruba ait hissetme** eğilimindedir.
- Böylece bireysel olarak ulaşamayacağı faydalara diğerleri ile beraber ulaşmaya çalışmaktadır.

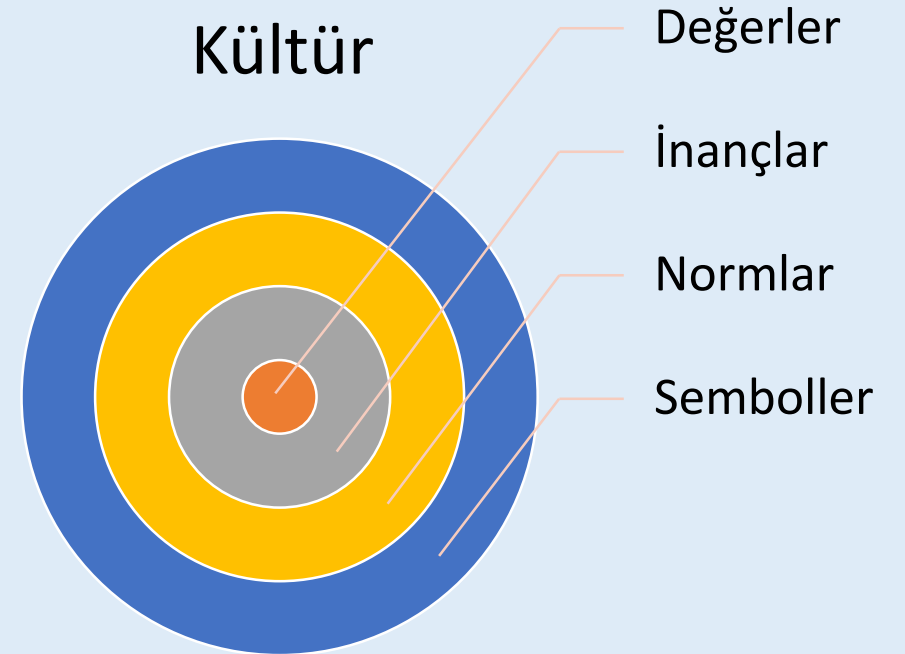
Giriş

- Sonuç olarak, insanlar **birlikte yaşamak** zorundadır ve bu birliktelik ortak bir **biliş, duyuş ve anlayışı** beraberinde getirir. Bu ortak biliş, duyuş ve anlayıştan meydana gelen birikim, o toplumun sürekliliğini sağlayan **kültürdür**.

Karakter ve Değer Eğitiminde Kültürün Önemi

- **Kültür**, gelenekler aracılığıyla yaşatılan, adetler üreten, toplumsal sürekliliği sağlayan, geçmişten kalan miras olarak **kolektif düşünme, örgütlenme ve birlikte yaşamamanın yolu** olarak görülmektedir.
- Her kültür kendi değerlerini seçmekte, normlarını oluşturmakta, idealler tasarlamakta ve bütün bunları kurumlar içinde somutlaştırmaktadır.

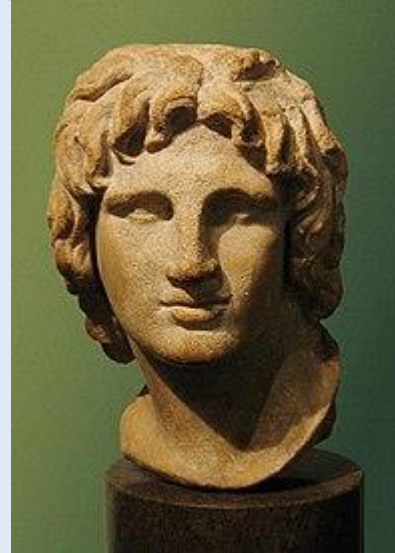

Karakter ve Değer Eğitiminde Kültürün Önemi

- Kültür, toplumların **kural ve değerler sistemlerinden oluşan** bir yapıdır.
- Hem yatay hem de dikey düzlemde **değişim kültürün en önemli özelliklerinden** biridir.
- Kültürel içerik yaşanan ülkeye, topluma, bölgeye, yerleşim bölgesine ve aileye göre değişebilmektedir.

Toplumsal ve Kùltürel Değişim

- Toplumsal değişime neden olan pek çok etken bulunmaktadır. Bunların bir kısmı geçmişteki (göç, iklim değişiklikleri, savaş gibi) etkenlerle benzer iken bazıları günümüz (küreselleşme, bilişim teknolojileri, popüler kùltür gibi) dünyasına özgü etmenlerdir.
- Doğal çevrede yaşanan değişiklik, kùltürel temas ile keşif ve icatlar kùltürel değişimin üç temel kaynağıdır.

Toplumsal ve Kùltürel Değişim

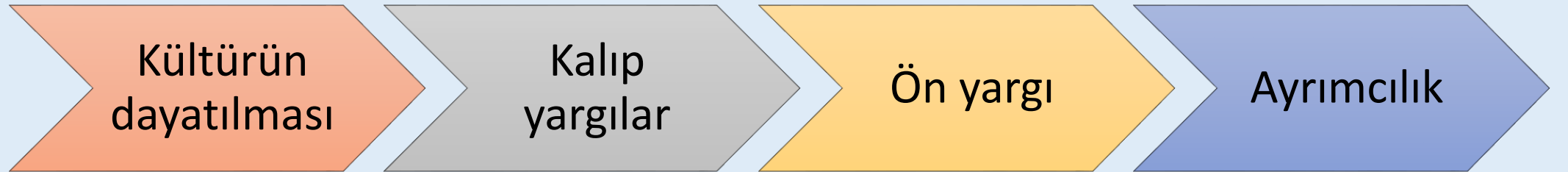
- İletişim teknolojilerinin geliştiği ve teknoloji ile aradaki uzaklıkların neredeyse ortadan kalkarak yakınlaşmanın sağlandığı bir dönemde kültürler arası **etkileşim kaçınılmazdır**.
- Farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşamlarını sürdürme zorunluluğu, **çatışma** ve **uyum sorunlarını** beraberinde getirmektedir.

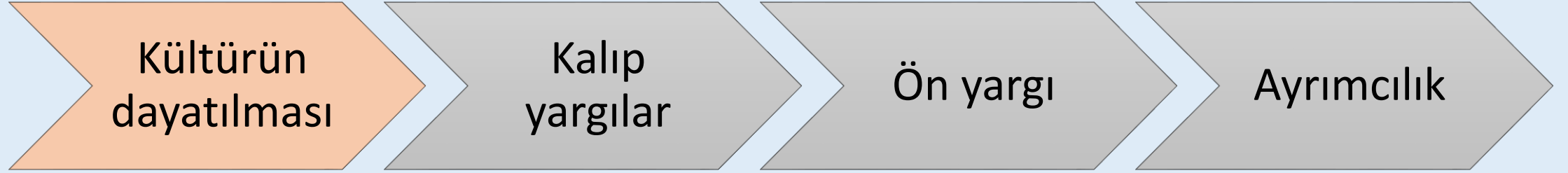

Kültürlerarası Farklılaşma

- İnsan diğer insanlarla **bir arada olmak zorunda**dır. Günümüzde daha fazla insanla temasa geçebiliyor, daha fazla yere ulaşabiliyor oluşumuz farklı değer, inanç ve yaşam tarzlarına sahip insanların, yani daha fazla sayıda kültürün bir araya gelmesine imkân vermektedir. Bu durum bir yandan diğerleriyle **bir arada yaşama “imkânı”** olarak; diğer yandan ise **bir arada yaşama “sorunu”** olarak karşımıza çıkmaktadır.

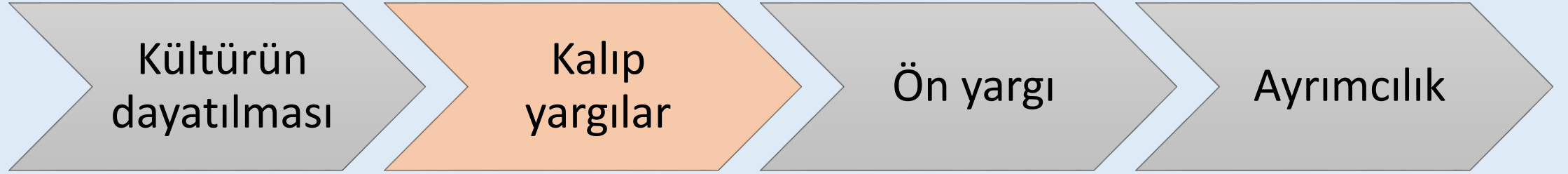

Kültürlerarası Farklılaşma

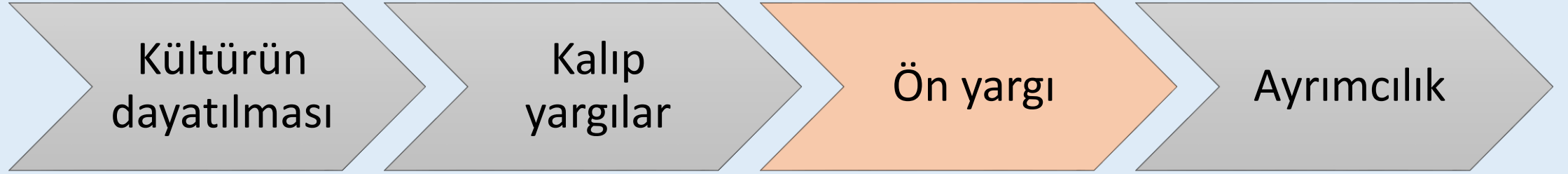
- Beraber yaşayan kültürlerden birinin, diğer kültürlere dayatılması milli ve yerel kültürlerin etkisini kaybetmesine sebep olmaktadır. Buna bağlı olarak kültürün dayatılması kuşaklar arası “**kültürel çatışma**”ya ve “**kimlik bunalımı**”na neden olabilmektedir.

Kültürlerarası Farklılaşma

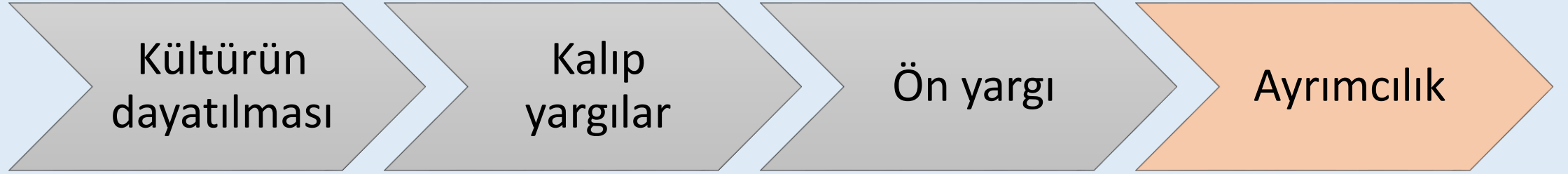
- Kalıp yargılar, belirli bir objeye ya da gruba ilişkin bilgi boşluklarını dolduran, böylece onlar hakkında karar vermeyi kolaylaştıran, **önceden oluşturulmuş birtakım izlenimler**dir.
- Bu durumda, grup hakkındaki basmakalıp bilgiler o grubun herhangi bir üyesine otomatik olarak uygulanmaktadır.

Kültürlerarası Farklılaşma

- Olumsuz kalıp yargılar önyargılara sebep olabilmektedir.
- Önyargı, bir gruba mensup birine karşı, sadece o gruba mensup olması nedeniyle bu gruba yakıştırılan sakıncalı nitelikleri taşıdığı düşünülerek takınılan **itici ya da düşmanca tutum**dur.

Kültürlerarası Farklılaşma

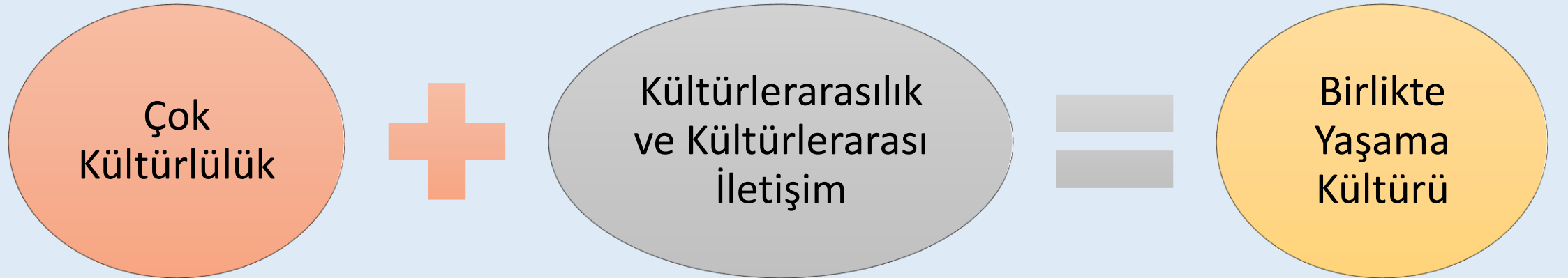
- Ayrımcılık, önyargılardan beslenen bir dışlama, tahakküm ve yerleştirme mekanizmasıdır.
- **Ayrımcılığa maruz kalan kişiler**, kişisel özelliklerinden dolayı değil, ait oldukları grubun özelliklerinden dolayı hedef haline gelmektedirler.

Kültürlerarası Farklılaşma

- Önyargı ve ayrımcılığın oluşumunda **aile ve kültürel çevre** önemlidir.
- Yaşamın her alanında aile, okullar, kitle iletişim araçları, kamu kurumları vb. yolu ile kalıp yargılar, ön yargılar ve ayrımcılıkla karşı karşıya gelmek mümkündür.
- Bu durumda herkesin zihnini kalıp yargılarla karşılaşmaktan korumak **yerine bunlar arasında ayırım yapma yeteneğini güçlendirmek ve bunların etkisini eleştirel düşünme ile ele almak** daha iyi bir yaklaşım olabilir.

Birlikte Yaşama Kültürü

- Toplumsal ve kültürel değişmeler bir arada yaşama kültürüne hizmet edebildiği sürece kabul edilebilir. Ancak farklı inançların ve kimliklerin birlikte yaşaması **yeni bir birlik ve inanç oluşturmak** anlamına gelmediği gibi, bir kimlik ve inancın **diğer bir kimlik ve inanç içinde eritilmesi** anlamına da gelmemektedir. Bunun için farklılıklardan her birinin kendisini rahatça ifade edebildiği temel birlik ilkelerini belirlemek veya oluşturmak gerekir.

Birlikte Yaşama Kültürü

Çok Kültürlülük

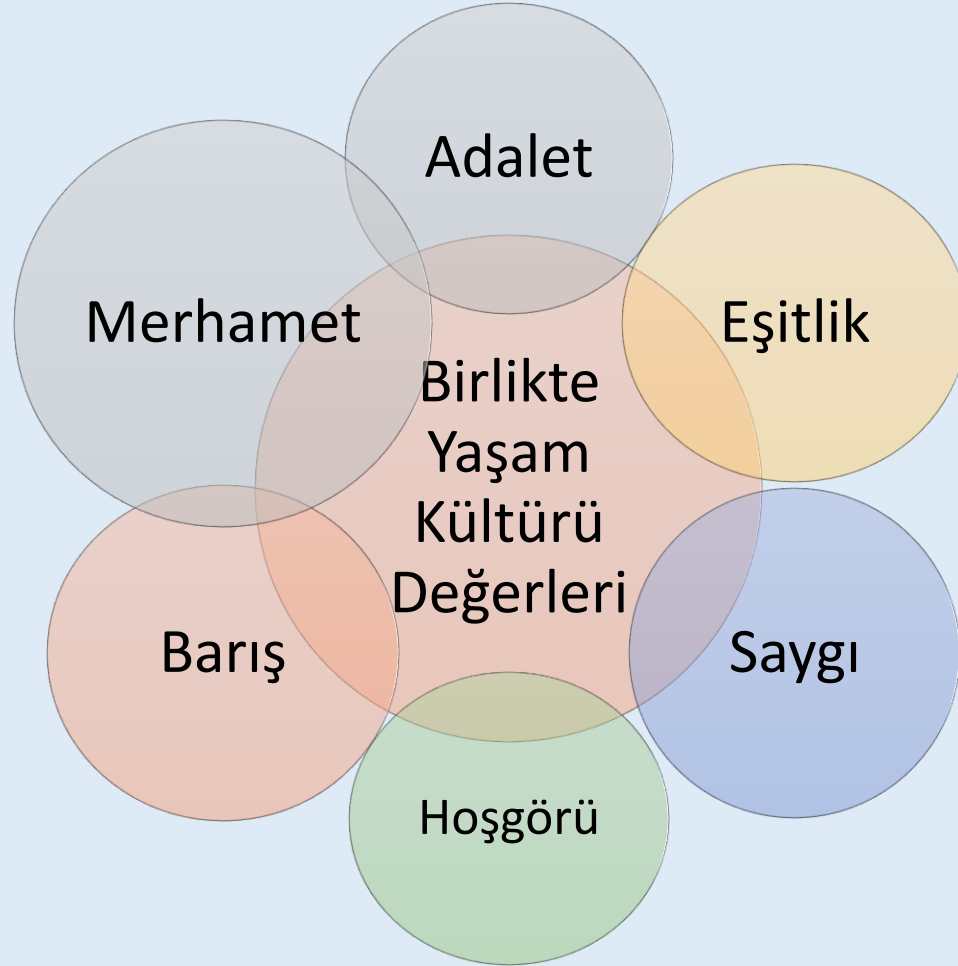
- Birlikte yaşama kültürü birlikte var olma, aynı toplumu oluşturan farklı ırk, dil, din ve ekonomik imkânlara sahip bireylerin birlikte yaşamak için **birbirlerinin varlıklarını kabullenmeleri** anlamına gelmektedir.

Kültürlerarasılık ve Kültürlerarası İletişim

- Kültürlerarasılık, **kültürel karşılaşma** durumlarındaki **etkileşimi** ifade etmektedir.
- Kültürlerarası iletişimin temel amacı **diğer kültürü tanıma ve anlama ve** buradan yola çıkarak farklı kültürle ve bu kültürün üyeleri ile sahici bir **diyaloğa girebilme**ktir.

Birlikte Yaşama Kültürünü Sağlamada Değerler

Bir arada yaşama kültüründe bazı **ortak değerlere** ağırlık verilmektedir. Bunun yanında sevgi, özgürlük, sorumluluk, dayanışma, yardımlaşma, doğruluk ve duyarlılık gibi değerler de önemsenmektedir.

Birlikte Yaşama Kültürünü Sağlamada Değerler

- **Adalet** birkaç kişinin, çoğunluğun mutluluğu adına feda edilmesine izin vermediği, adil bir toplumda, eşitliğe dayalı özgürlüklerin temele alındığını belirtmektedir.

- **Eşitlik**, kanunlar yönünden insanlar arasında ayırım bulunmaması durumu. Eşitlik, ayrımcılık yapılmaması; insana saygının temele alınması; adaletten sapmadan denklik sağlamak adına bireylere temel haklarının tanınması ve bu hakların çiğnenmemesi durumu olarak ifade etmek mümkündür

Birlikte Yaşama Kültürünü Sağlamada Değerler

Saygı

- Kültürel farkları tanımak, anlamak ve etkileşimde bulunurken bu farkları dikkate alarak karşıdaki kültürün varlığını kabul etmek, ona ve onun mensuplarına saygı göstermek anlamına gelmektedir

Hoşgörü

- Hoşgörü sevgi, saygı, güven, anlayış, kabul gibi özellikleri gerektirir. Hoşgörü, beraberinde demokrasi, barış, uyum, özgürlük gibi olumlu durumların ortaya çıkmasını sağlar.

Birlikte Yaşama Kültürünü Sağlamada Değerler

Barış

- Barış, birlikte yaşama kültürü ile eşdeğer olarak kullanılmaktadır. Barış; topluma ve insan haklarına saygılı, bireysel farklılıklara duyarlı, barış kültürüne sahip bireyler yetiştirmeyi ifade etmektedir.

Merhamet

- Merhamet, insanları diğer insan ve canlıların sıkıntıları karşısında duyarlı olmaya ve yardım etmeye sevk eden acıma duygusudur

Birlikte Yaşama Kültürünü Oluşturmada Gereklikler

1. Benzerlikler Yerine Farklılıklara Odaklanmak ve Farklılıklara Değer Vermek
2. Tanımaya Önem Vermek, Bilgi Edinmek
3. Söylem ve Eylemin Uyuşması, Tutarlılık
4. Dezavantajlı Grupların katılımını ve Sorumluluk Almalarını sağlama
5. Doğaya Saygı Gösterme ve Doğa İle Birlikte Yaşamayı Öğrenme
6. Ortak Paydaya Yönelme, Sözleşme
7. Kendini Bilme ve Derin Düşünme

Birlikte Yaşama Kültürünü Sağlamada Eğitim

- Eğitim süreci evrensel olsa da içeriği toplumsal olduğu için nelerin, nerede, nasıl ve ne şekilde öğretileceğini toplumsal kurum ve örgütler belirlemektedir.
- Birlikte yaşama kültürü için eğitim ile yapılması gereken, kültürel değerlerin aktarımı ve toplumsal değişimlerin farkına vararak gerekli **uyum ve dönüşümleri** yapabilmeyi **sağlayacak becerilerin** kazandırılmasıdır.

Birlikte Yaşama Kültürünü Sağlamada Eğitim

- Çağın getirdiği olumsuz durumlar karşısında okulların, öğrencilerinin iyi tercihler yapabilmesi için **iyi yetişmiş, ahlaki karakteri düzgün öğrenciler yetiştirmesi gerektiği**; okulun işlevinin **çokluk içinde birlik'** ya da birlik içinde çokluk' ilkelerinin eğitimi, savunuculuğunu, koruyuculuğunu yapmak ve bireylere toplum ve ulus olma bilincini kazandırmak olduğu belirtilmektedir.

Birlikte Yaşama Kültürü için Eğitimciler;

- Ders içi ve ders dışı etkinlikler birlikte yaşama kavram ve değerleri çerçevesinde **planlanmalıdır**.
- Tanıma, bilgi edinme **etkinliklerine** yer verilmelidir.
- Değer eğitimi **uygulamalarının** arttırılmalıdır.
- **Empati, iletişim ve çok yönlü düşünme** becerilerini geliştirmeye yönelik **etkinlikler** yapılmalıdır.

Birlikte Yaşama Kültürü için Eğitimciler;

- Birlikte yaşama kültürüne sahip **örnek bir kişilik olunması**, birlikte yaşama için önemli olan kavram ve değerlerin öğretiminde **örnek olaylara** yer verilmesi ve bu örnek olayların mümkün olduğunca **gerçek olaylardan seçilmelidir**.
- Ele alınan örnek olaylar tartışma teknikleri ile **çok boyutlu ele alınarak**, çok yönlü düşünme becerileri geliştirilmelidir.

Birlikte Yaşama Kültürü için Eğitimciler;

- Ders içi ve ders dışı çalışmalarda **kişileri, toplumları, kültürleri, inançları, akımları, ideolojileri, fikirleri vb. tanımaya yönelik etkinliklere** ağırlık verilmelidir.
- Birlikte yaşama kültürüne ilişkin çalışmalarda **fikirler empoze ve telkin edilmemelidir.**
- Her öğrencinin düşüncesini özgürce ifade edebileceği **demokratik ortamların oluşturulmalıdır.**

Birlikte Yaşama Kültürü için Eğitimciler;

- Öğrencilerin mümkün olduğunca fazla **farklı kültürle ve** bu kültürlerden gelen **insanlarla bir arada olmasına** imkân sağlanmalıdır.
- **Drama** (dramatizasyon ve yaratıcı drama) uygulamaları **ile** öğrencilerin farklılıklar ile yüz yüze getirilerek, gerçek yaşam için bir **örnek yaşantı** oluşturulmalıdır.

Yararlanılan Kaynaklar

- Çınar, F. (2019). Karakter ve Değerler Eğitimi. V. Aktepe ve M. Gündüz (Editörler). *Kavramsal Çerçeve*. Ankara: Pegem Akademi, ss.2-19.
- Başçı Namlı, Z. (2019). Karakter ve Değerler Eğitimi. S. Z. Genç ve A. Beldağ (Editörler). *Karakter Eğitimi ve Temel Kavramlar*. Ankara: Pegem Akademi, ss.2-19.